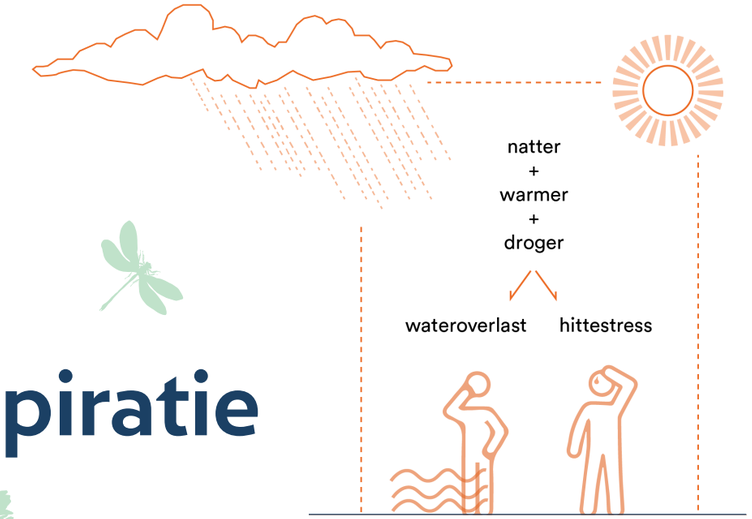
bolton

Tuininspiratie

kleine moeite, GROTE impact!

Tuininspiratie

Namens Bolton ontvangt je deze Tuininspiratie. Wij vinden het belangrijk om duurzame, toekomstgerichte woonwijken en woningen te realiseren. Een biodiverse en klimaatadaptieve omgeving draagt daaraan bij. Uiteraard doen wij alles eraan om onze woningen hierop voor te bereiden, maar jij kan, als toekomstige bewoner, hier ook een steentje aan bijdragen! Door middel van deze Tuininspiratie inspireren we je, én dagen we je uit, om een bijdrage te leveren aan een toekomstbestendige woonomgeving.

Een fijne leefomgeving voor jou, bloemetjes en bijtjes

Nederland krijgt steeds meer te kampen met extremere weersomstandigdheden; zo wordt het steeds natter, warmer, én droger. Dit kan je ook (gaan) merken in jouw tuin in de vorm van wateroverlast en hittestress. Een duurzame tuin gaat deze problemen op een groene manier tegen. In een natuurinclusieve tuin zijn natuurlijke ecosystemen en biodiversiteit geïntegreerd. Dit heeft effect op de leefomgeving van dieren, planten en andere organismen.

Wat wordt er precies bedoeld met biodiversiteit? Biodiversiteit gaat over de verscheidenheid aan soorten en daarbinnen genetische diversiteit. Je kan het vergelijken met een hele grote puzzel: elke plant, elk dier, elk organisme is een puzzelstukje. Alle puzzelstukjes bij elkaar vormt een geheel: een compleet ecosysteem. Met een paar simpele acties kan ook jij bijdragen aan die grote puzzel!

Maar waar moet je beginnen? Het inrichten van je tuin kan lastig zijn. Daarom hebben wij een paar dingen op een rijtje gezet die weinig moeite kosten, maar een grote impact kunnen maken voor een betere leefomgeving voor jou, bloemetjes én bijtjes.

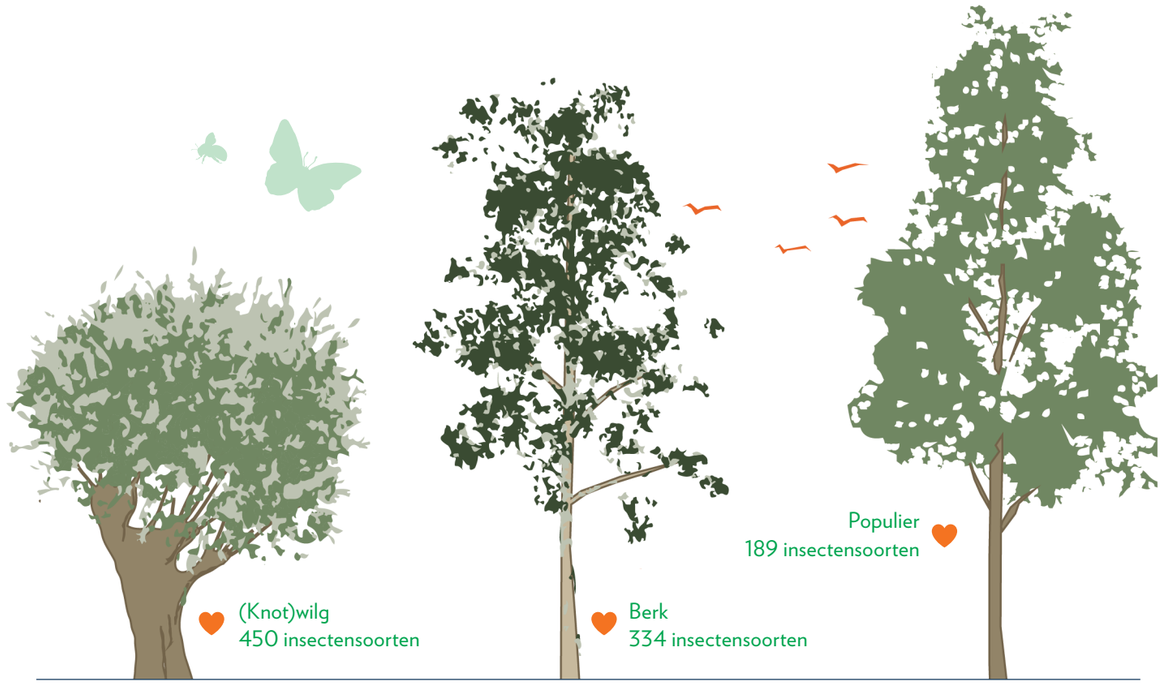
niet poreus én poreus

kleine schaal én grote schaal

veel én weinig gebruik en onderhoud

kleine moeite, GROTE impact!

De basisregels van een natuurinclusieve tuin maken zijn simpel. Net als wij mensen, zoeken dieren geschikte plekjes om te slapen, zoeken ze beschutting en hebben ze voldoende eten en drinken nodig. Zulke geschikte plekjes ontstaan door verschillende lagen inheemse plantensoorten te planten, waardoor er een robuust ecosysteem kan onstaan. Die verscheidenheid aan planten zorgen voor voedsel en veiligheid voor dieren. Daarnaast is het belangrijk om diversiteit te creëren in de porositeit (doorlaatbaarheid) van oppervlaktes, de schaal van elementen en de mate van gebruik en onderhoud van de tuin. Als eigenaar van een tuin kan je inspelen op de basisbehoeften van dieren en planten met behulp van deze basisregels.

1 Plant inheemse soorten

Wist je dat inheemse planten veel meer insectensoorten aantrekken in vergelijking met exoten? Zo trekt een (knot)wilg wel 450 insectensoorten aan, terwijl een exoot zoals de amerikaanse eik slechts 12 insectensoorten aantrekt. Inheemse soorten zijn afgestemd op de omgeving. Hierdoor zijn het vaak sterke planten, omdat ze honderden jaren de tijd hebben gehad om zich aan te passen aan de omgeving. Vaak hebben ze speciale relaties met insecten: die hebben zich ook aangepast aan de omgeving en de planten. Sommige organismen zijn voor hun voedsel of voortplanting afhankelijk van één bepaalde plantensoort. Deze plant noemen we dan de waardplant van deze soort.Inheemse soorten zijn vaak waardplanten en spelen dus een belangrijke rol in het vergroten van de biodiversiteit!

2 Creëer diversiteit in porositeit

Porositeit gaat over hoeveel kleine openingen er in een materiaal zit. Een niet-poreus oppervlak zoals een gevel, kan je diverser maken door er een poreus oppervlak tegenover te zetten zoals een insectensteen met gaatjes.

3 Creëer diversiteit in schaal

Een tuin met voornamelijk lage beplanting kan je diverser maken door een boom te planten.

4 Creëer diversiteit in gebruik en onderhoud

Een nette tuin maak je diverser door een rommelhoekje in te richten. Hierdoor creeër je een holletje voor egels en insecten.

Wintervoorraad

Leg een wintervoorraad aan voor vogels en kleine zoogdieren zoals de eekhoorn. Met eikels (zomereik: quercus robur, wintereik: quercus petraea), hazelnoten (hazelaar: corylus avallana), kastanjes (tamme kastanje: castanea sativa) en beukennootjes (gewone beuk: fagus sylvatica) help jij dieren de winter door.

Wist je dat... een gaai elke herfst ca. 5000 eikels verstopt? Wat niet wordt teruggevonden, kan tot een nieuwe eik uitgroeien.

Nectar bom(m)en

Bloeiende bomen zitten bomvol nectar en zijn daardoor belangrijk voor insecten. De vruchten van deze bomen zijn voedsel voor vogels en kleine zoogdieren. Soorten zoals sleedoorn (prunus spinosa), gewone vlier (sambucus nigra), gewone esdoorn (acer pseudoplatanus), boswilg (salix caprea), zoete kers (prunus avium), wilde lijsterbes (sorbus aucuparia), europese vogelkers (prunus padus), wilde appel (malus sylvestris), meidoorn (crataegus) zijn geschikte soorten. Daarnaast zorgen bomen voor verkoeling. Zo staat een grote boom gelijk aan +/- 10 airco's!

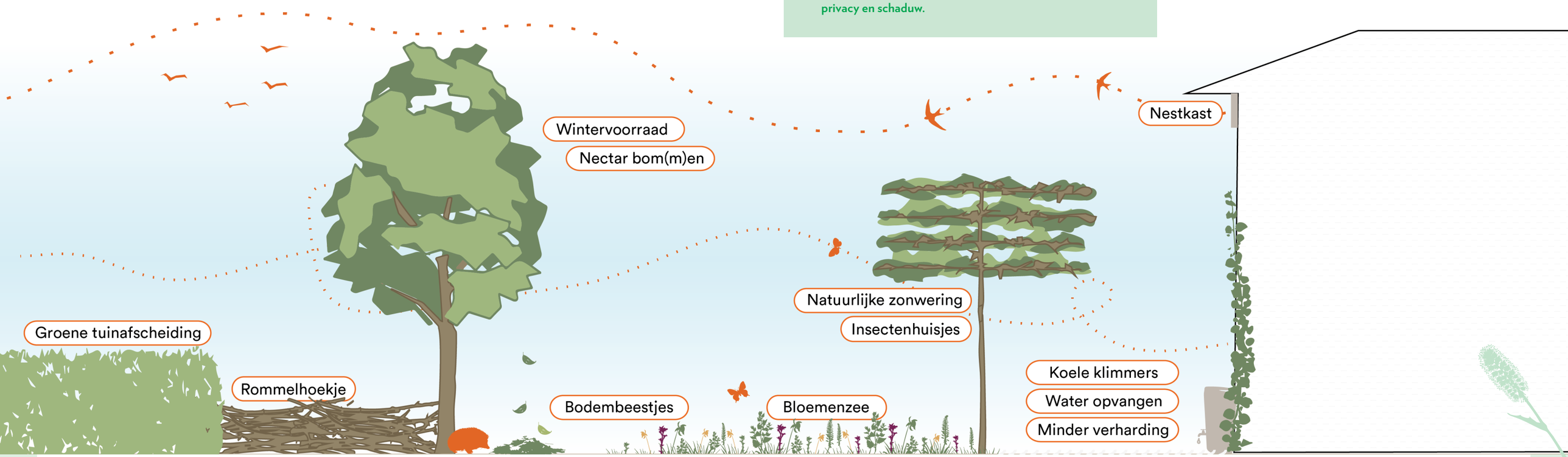
Natuurlijke zonwering

Een boom in leivorm kan 's zomers voor een goede bak schaduw zorgen voor je huis, waardoor deze koeler blijft. Kies voor de klassieke leilinde (zomerlinde: tilia platyphyllos of winterlinde: tilia cordata), of ga voor een inheemse fruitboom zoals wilde peer (pyrus pyraster), zoete kers (prunus avium) of wilde appel (malus sylvestris). Al deze soorten hebben een geurige bloesem, wat veel insecten aantrekt. Daarnaast zijn veel vogels en kleine zoogdieren zoals de egel verzot op fruit.

Wist je dat... leibomen vaak ingezet worden om inkijk in de tuin te beperken? In de zomer biedt de boom veel privacy en schaduw.

Insectenhuisjes

Open grond, insectenstenen, stapels stenen, bijenburgten en insectenhotels dragen bij aan een gezonde insectenpopulatie. Veel bijen nestelen in de grond. Dit doen ze vaak in schuine of verticale wandjes en hellingen. Wist je dat 250 van de 360 bijensoorten in de grond leeft? Een bijenburgt of open stuk grond heeft daardoor meer impact dan het plaatsen van een insectenhotel. Belangrijk voor insectenhuisjes is de orientatie: plaats de insectenhuisjes op een beschutte plek op het zuid-westen en dichtbij inheemse nectar- en stuifmeeldragende planten. Hierdoor is er voldoende voedsel beschikbaar. Lees hier meer over hoe en waar je insectenhuisjes kan plaatsen.

Groene tuinafscheiding

In plaats van een schutting plaatsen, plant een haag! Een haag zorgt voor schaduw en is geluidsdempend. Ten opzichte van een schutting heeft een haag wél ecologische waarde. Insecten, vogels en kleine zoogdieren zoals egels hebben baat bij dichte begroeiing. Geschikte inheemse haagsoorten zijn: de beukenhaag (fagus sylvatica), wilde liguster (ligustrum vulgare), eenstijlige meidoorn (crataegus monogyna) en gewone hulst (ilex aquifolium).

Wist je dat... doornige hagen zoals meidoorn de perfecte bescherming bieden voor kleine vogeltjes? Zo kunnen ze rustig een nest bouwen.

Rommelhoekje

Maak een takkenril met oud hout en snoeiafval: zo kun je je tuin' afval' zinvol verwerken. Een takkenril is de ideale schuilplek voor vogels en kleine zoogdieren. Daarnaast vormen ze een voedselbron én overwinteringsplek voor veel insecten. Ook voor egels is dit een fijn holletje waar ze lekker kunnen rommelen en een nest kunnen bouwen. Paddenstoelen, varens en mossen groeien goed op dit soort plekken. De planten en dieren helpen het dode hout af te breken, waardoor de voedingsstoffen weer terug in de bodem terecht komen. Tip: oriënteer de takkenril oost-west: hierdoor creëer je een zon- en een schaduwzijde, waardoor het een grotere variatie aan planten en dieren aantrekt.

Bodembeestjes

Wist je dat een kwart van de soorten in de bodem leeft? Daarnaast functioneert een gezonde bodem als waterbuffer: de bodem houdt water vast, wat in droge tijden planten in leven kan houden. Je bodem een handje helpen? Laat de blaadjes liggen! Hierdoor worden voedingstoffen weer opgenomen in de bodem. Een andere aanrader is looppaden in je tuin bedekken met houtsnippers. Of maak een blotevoetenpad met heerijk geurende loopkamille (chamaemelum nobile). Hiermee bevorder je het netwerk van bodemschimmels die voedingsstoffen door de bodem verspreiden, wat dan weer goed is voor de plantjes!

Bloemenzee

Plant inheemse bloemen voor de bijtjes! Makkelijke inheemse bloemen soorten zijn de dagkoekoeksbloem (silene dioica), gewone margriet (leucanthemum vulgare), grote centaurie (centaurea scabiosa), middelste teunisbloem (oenothera biennis), veldsalie (salvia pratensis), echte koekoeksbloem (silene flos-cuculi), duifkruid (scabiosa columbaria) en beemdkroon (knautua arvensis). Plant een mix van deze bloemen voor een grotere impact.

Wist je dat... wilde bijen max. 150m afleggen voor nectar? Zorg dus dat een insectenhuis en bloemen niet te ver uit elkaar liggen.

Nestkast

Om vogels een handje te helpen kan je nestkasten ophangen. Hang de invliegopening naar het noorden/oosten. Belangrijk is dat de nestkast beschut is en uit de zon, wind en regen hangt. Zowel de nestkasten en manier van ophangen verschillen per vogelsoort. Lees hier welke maatregelen jij voor bepaalde vogelsoorten kan treffen.

Water opvangen

Regenbuien worden steeds extremer, maar kunnen ook minder vaak voorkomen. Dit betekent dat als het regent, het slim is om water op te vangen voor later gebruik. Ook verklein je de kans op wateroverlast als je voldoende water op kan vangen. Denk aan een regenton of een regenschutting. Het water dat je opvangt kan je weer gebruiken voor de planten in je tuin.

Wist je dat... 1 meter regenschutting 350 liter water op kan vangen? Dat is ongeveer al het water dat op je dak valt tijdens een bui.

Koele klimmers

Benut de verticale ruimte van je gevel en plant klimplanten. Hiermee houd je je huis op een zonnige dag wel met 7 graden koeler én creëer je een plek voor insecten en vogels. Kies voor de klassieke klimop (hedera helix), lok hommels met bosrank (clematis vitalba) of help nachtvlinders met wilde kamperfoelie (lonicera periclymenum).

Minder verharding

Door je tuin op het zuiden vol te leggen met tegels maak je van je tuin een steenoven. Daarom is het aan te raden om niet meer dan een derde van je tuin te bestraten. Minder verharding zorgt ervoor dat regenwater beter weg kan zakken in de grond, waardoor je minder snel wateroverlast hebt. Planten krijgen meer water en in warme periodes blijft je tuin koeler. Wip de tegels eruit en kies voor halfverharding. Houtsnippers, schors en cacaodoppen warmen je tuin nauwelijks op en verhinderen de groei van onkruid. Ook split, gravel, schelpen of lavasteen zijn goede opties. Toch tegels? Kies dan voor een open bestratingspatroon of tegels die poreus zijn en dus water doorlaten.

Wat kan je waar planten?

Deze tabel helpt jou een handje op weg om de juiste planten voor jouw tuin te vinden. Zo kan de wilde liguster op alle grondsoorten en kan de plant op een natte, halfnatte en droge plek, in de volle zon, of halfschaduw. Tip: gebruik de latijnse namen (schuingedrukt) om de juiste soorten te vinden bij een tuincentrum of kwekerij bij jou in de buurt.

Wilde kamperfoelie *olonicera periclymenum*

Hoogte: 2-10m • Bloeit in: jun-okt

Deze koele klimmer is geschikt voor je gevel. De wit-roze bloemen hebben een aangename geur. De soort is een waardplant voor de Glasvleugelpijlstaart, een dagactieve nachtvlinder met een lange tong.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓	●	◐

Wilde liguster *ligustrum vulgare*

Hoogte: 3-6m (ongesnoeid) • Bloeit in: jun-aug

Wilde liguster is geschikt als groene afscheiding en wordt veel gebruikt in heggen, omdat hij goed tegen snoeien kan. De witte pluimvormige bloemen hebben een fijne geur en zijn favoriet bij bijen en kleine vlinders.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓	◐●	◐

Eenstijlige meidoorn *crataegus monogyna*

Hoogte: 2-10m • Bloeit in: mei-jun

De meidoorn is een dichtvertakte struik met doorns, waardoor het een goede bescherming vormt voor vogels en hun nesten. Na de bloei van witte bloemen komen er rode bessen in de struik, waar vogels dol op zijn.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓	◐●	◐

Zomerlinde *tilia platyphyllos*

Hoogte: 30-35m • Bloeit in: jun-jul

De zomerlinde is een sterke boom die geschikt is voor bijna elke tuin. De boom kan goed tegen snoeien en wordt veel gebruikt als leiboom. De geelwitte bloemen verspreiden een fijne geur en zijn een bron van nectar.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓	◐●	◐

Zoete Kers *prunus avium*

Hoogte: 15-20m • Bloeit in: apr-mei

In het voorjaar kent deze fruitboom een witte bloesem, waarna bestuiving kleine kersjes groeien. Heerlijk voor jou, de insecten, en de vogels! In de herfst kleuren de bladeren mooi geelrood.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✗	✓	◐●	◐

Hazelaar *corylus avellana*

Hoogte: 4-6m • Bloeit in: jan-mar

De hazelaar is een vroege bloeier. Deze struikboom kan zowel solitair als in haagvorm geplant worden. In het najaar genieten jij, vogels en kleine zoogdieren van de hazelnoten.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓	◐●	◐

Middelste teuninsbloem *oenothera biennis*

Hoogte: 50-150cm • Bloeit in: jun-sept

De middelste teunisbloem is een avondbloem, waardoor dit een uitstekende plant is voor nachtvlinders en andere nachtactieve insecten. Binnen een minuut ontvouwen de bloemknoppen zich, spectaculair!

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✗	✗	✓		

Veldsalie *salvia pratensis*

Hoogte: 30-70cm • Bloeit in: jun-aug

Veldsalie heeft trossen helderblauwe bloemen. Op de nectarrijke bloemen komen veel hommels, groefbijen, zandbijen en metselbijen en dag- en nachtvlinders op af.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✗	✓		

Dagkoekoeksbloem *silene dioica*

Hoogte: 20-70cm • Bloeit in: apr-okt

Deze makkelijke plant staat graag op een wat vochtigere bodem. De roze-paarse bloemen bloeien lang en uitbundig en lokken veel insecten.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✗	✓	✓		

Wilde lijsterbes *sorbus aucuparia*

Hoogte: 8-12m • Bloeit in: mei-jun

Aan de wilde lijsterbes hangen in het najaar opvallende oranje bessen waar allerlei vogels van eten. De wilde lijsterbes heeft een dichte structuur, waardoor het de perfecte broedplek is voor vogels.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓		

Europese vogelkers *prunus padus*

Hoogte: 8-12m • Bloeit in: apr-mei

Deze onderhoudsvriendelijke soort wordt veel als haag geplant. In het voorjaar komen er witte bloemen in die heerlijk geuren en waar veel inecten op af komen.
De donkerblauwe 'kersjes' zijn favoriet bij vogels.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✗	✓		

Sleedoorn *prunus spinosa*

Hoogte: 4-6m • Bloeit in: mar-apr

De sleedoorn kan goed tegen snoeien en is dus makkelijk compact te houden wanneer er niet veek ruimte is. Door de dichte structuur biedt de sleedoorn goede bescherming voor (kleine) vogeltjes.

geschikt voor:	kleigrond	veengrond	zandgrond	nat/droog	zon/schaduw
	✓	✓	✓		

Voor de kids

Leuke activiteiten om te doen met de kids.

Blote voetenpad maken

Een blote voetenpad is een wandelroute, die je loopt op je blote voeten. Je komt over allerlei verschillende ondergronden zodat je met je blote voeten kunt ervaren hoe zand, water en stenen onder je voeten voelen. Je vindt diverse van dit soorten paden in Nederland.
Je kunt er ook zelf eentje maken! Zowel binnen als buiten! Laat kinderen voelen en ervaren met hun voeten. Het is erg leuk én met je voeten voel je dingen anders dan met je handen. Leerzaam!

Het is het makkelijkst om buiten een blotevoetenpad te maken, daar heb je vanzelf vaak al wat verschillende ondergronden. Maar binnen kan natuurlijk ook. Wil je een professioneel en blijvend pad maken in de tuin? Kijk dan eens op **https://doenkids.nl/nl/blog/blote-voetenpad-maken** voor een aantal tips en voorbeelden over welk materiaal je zou kunnen gebruiken.

blote voetenpad

Bak een bijenbaksteen

Wist je dat sommige bijen heel goed zijn in metselen? Deze "metselbijen" leggen eitjes in kleine gangen en metselen ze daarna dicht. Zo hebben hun eitjes een veilige plek om te groeien. Help ze een handje en maak een bijenbaksteen voor ze!

Dit heb je nodig:
natuurlijke klei, liniaal, potloden of penselen in verschillende diameters

Zo maak je het
Pak een homp klei en maak er een mooie vorm van. Elke vorm is goed. Let er alleen op dat de steen minstens 10 cm dik is en dat hij moet kunnen staan. Daarnaast is het belangrijk dat de kant waar je de gaatjes gaat maken recht is. Maak elk vlak van je steen glad met je vingers of eventueel wat water.

Prik nu aan de rechte kant van je steen de gaatjes. Meet op je penseel of potlood 6 tot 9 centimeter af. Dit gedeelte moet je volledig door de klei drukken zodat er een bijengang ontstaat. Maak een mooi patroon in de klei en wissel de diktes van de gaatjes af. Je kunt de bijenbaksteen eventueel nog versieren door met iets scherps in de klei te tekenen. Laat de klei helemaal drogen.

Zet je bijenbaksteen op een hoogte van 50 t/m 200 cm van de grond met de ingangen naar het zuiden gericht. Bijen houden namelijk wel van wat warmte.

bijenbaksteen

Meer leuke tips voor de kids!

- **Egelhuis** bouwen: zo doe je dat!
- Maak het **maai-me-nietje**

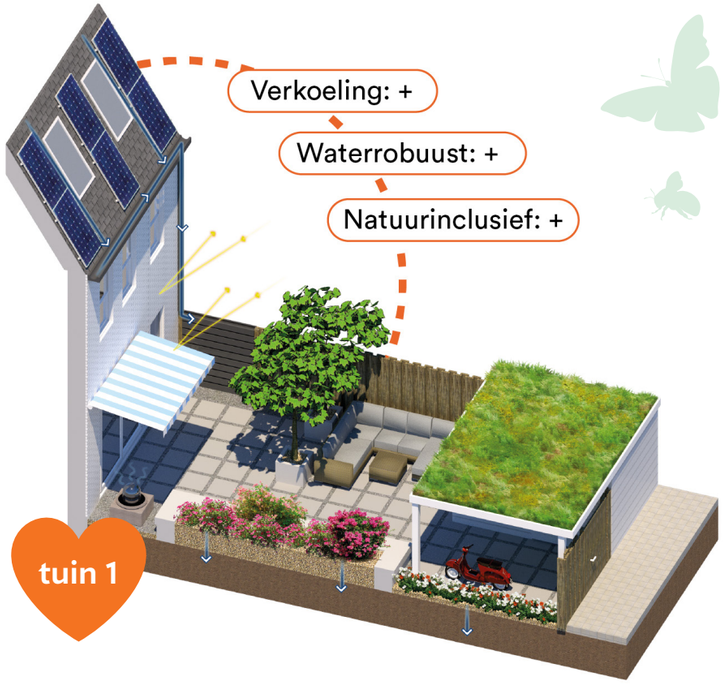
Ga voor de handleidingen naar:
www.natuurmonumenten.nl onder kinderen > speeltips

Inspiratietuinen

Met behulp van de maatregelen van de vorige pagina kan je jouw tuin een stukje natuur inclusiever maken. Maar hoe kan dat er in praktijk uitzien? Met deze tuinen willen wij jou inspireren!

Tuin 1: de terrastuin

Deze inspiratietuin is als een verlengstuk van je woonkamer. Zo is er veel ruimte voor tuinmeubelen. Deze overwegend verharde tuin is duurzamer gemaakt door te kiezen voor open bestrating, waardoor regenwater op een gecontroleerde manier de grond in kan zakken. De bomen in parasolvorm bieden niet alleen schaduw, maar zijn ook een fijn schuilplekje voor vogels. Langs de tuinafscheiding is een groenstrook waar ruimte is voor inheemse planten, zoals de wilde kamperfoelie en veldsalie. Zo wordt het ook een aantrekkelijke plek voor insecten en vogels. Door een juiste keuze van materialen en planten, kan jij het verschil maken!

Tuin 2: de parktuin

Deze inspiratietuin biedt veel ruimte voor een potje voetbal met de kids, of fijn loungen op een zondag. De groene gevel zorgt voor een koeler huis en is een fijne plek voor insecten en kleine vogels. De kleine fruitboom zorgt voor schaduw en voedsel voor vogels en kleine zoogdieren. Het kruidenrijke gazon laat goed water door. De bestrating bestaat uit het minimale: stapstenen. Water wordt opgevangen door middel van een waterton en waterschutting in de berging. In plaats van een schutting is gekozen voor een dichte haag, hierdoor kunnen egels ook de tuin betreden. De beplantingsstrook bestaat uit een mix van kleine bomen, struiken en lagere planten.

Tuin 3: de natuurlijke tuin

Met deze inspiratietuin geef je ruimte aan begroeiing. Hierdoor creëer je echt een stukje natuur in jouw tuin! Op het kleine terras kan jij genieten van de vogels die jouw tuin hebben gevonden. De grote diversiteit aan struiken en bomen maakt het een fijne nestplek. Een overvloed aan bloeiende struiken en bloemen trekt veel verschillende insecten aan. In plaats van een schutting heeft de tuin een dichte haag. Dit in combinatie met de dichte ondergroei, maakt deze tuin een aangename plek voor egels. Zo kunnen ze lekker rommelen, een holletje bouwen, en kunnen ze de tuin goed betreden. Water van het dak wordt opgevangen in de regenton en water kan ook in de kleine vijver verzamelen.

Handige links

Meer weten? De volgende links kunnen jou verder helpen bij het transformeren van jouw tuin.

- Vind meer inspiratietuinen in de StraaDkrant 3: https://drie.destraad.nl: bewoners en duurzaamheid
- Lees meer over biodiversiteit in de StraaDkrant 6: https://zes.destraad.nl: de buitenruimte en biodiversiteit
- Aanbieders van biologische, inheemse planten: Cruydt Hoeck: https://www.cruydthoeck.nl en Sprinklr: https://www.sprinklr.co
- Samen voor biodiversiteit: toolbox: https://toolbox-all4biodiversity.nl
- Natuurincusief ontwikkelen: een praktische gids met stappenplan en checklists: https://nestnatuurinclusief.nl

bolton

Tuininspiratie

kleine moeite, GROTE impact!

Colofon

Deze uitgave is tot stand gekomen door:
BoschSlabbers landschapsarchitecten & Bolton Ontwikkeling.

Bosch Slabbers

bolton

Zegveldse Uitweg 1
3443 JE Woerden
info@boltongroep.nl
www.boltongroep.nl